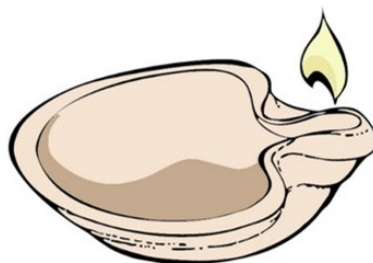

Univerza v Novem mestu
Fakulteta za *zdravstvene vede*

INŠTITUT
ANTONA TRSTENJAKA
ZA GERONTOLOGIJO IN MEDGENERACIJSKO SOŽITJE
ANTON TRSTENJAK INSTITUTE
FOR GERONTOLOGY AND INTERGENERATIONAL RELATIONS

Ocena primerljivosti Slovenije s sosednjimi državami pri zagotavljanju formalnih in neformalnih oblik pomoči za oskrbo starejših (V5-24070)

Poročilo 2

Pripravljenosti mladih in starejše generacije za vključevanje

Junij 2025

Citiraj poročilo: Univerza v Novem mestu Fakulteta za zdravstvene vede in Inštitut Antona Trstenjaka. (2025). *Pripravljenost mladih in starejše generacije za vključevanje*. Ocena primerljivosti Slovenije s sosednjimi državami pri zagotavljanju formalnih in neformalnih oblik pomoči za oskrbo starejših (V5-24070). Financirano s strani Javne agencije za raziskovalno dejavnost RS in Ministrstva za solidarno prihodnost.

1 UVOD

Starajoča se družba je eden največjih družbenih izzivov današnjega časa, tako na globalni kot tudi na nacionalni ravni. Povečevanje deleža starejših v populaciji, podaljševanje življenjske dobe in upad rodnosti ustvarjajo pritisk na obstoječe sisteme socialne varnosti, zdravstva in dolgotrajne oskrbe. Slovenija pri tem ni izjema – nasprotno, demografske napovedi kažejo, da bo delež prebivalcev, starejših od 65 let, v prihodnjih desetletjih dosegel skoraj tretjino celotnega prebivalstva. To odpira vprašanja o vzdržnosti obstoječih oblik pomoči starejšim in postavlja v ospredje potrebo po iskanju novih, trajnostnih rešitev.

Eden največjih izzivov na področju dolgotrajne oskrbe v Sloveniji je izjemno pomanjkanje kadra. Pomanjkanje usposobljenih strokovnjakov in prostovoljcev, pripravljenih delovati na področju oskrbe starejših, že danes resno ogroža dostopnost in kakovost storitev. Zaradi vse večjih potreb in hkratnega pomanjkanja človeških virov postaja nujno, da razvijemo učinkovite strategije za vključevanje novih skupin prebivalstva v pomoč starejšim.

Ena izmed možnih rešitev za soočanje s tem izzivom je sistematično spodbujanje vključevanja mladih na področje oskrbe starejših – bodisi kot prostovoljcev, pripravnikov, zaposlenih bodisi preko različnih oblik sobivanja s starejšimi osebami. Poleg mladih je pomembno tudi raziskati pripravljenost srednje in starejše generacije za aktivno sodelovanje, pri čemer je ključno razumeti njihov interes, želene in možne oblike vključevanja ter ovire, s katerimi se pri tem soočajo. Takšno celovito pristopanje omogoča gradnjo medgeneracijskega sodelovanja in krepitev skupnostne oskrbe starejših.

V tem kontekstu je nastala raziskava DS4, katere osnovni cilj je preučiti pripravljenost mladih ter srednje in starejše generacije za vključevanje v različne oblike pomoči starejšim. Raziskava se osredotoča na razumevanje motivacijskih dejavnikov, interesov, preferenc ter ovir, ki vplivajo na odločitve za sodelovanje. V Sloveniji so trenutne stopnje prostovoljstva v DO oskrbi sorazmerno nizke, ankete kažejo, da več kot milijon odraslih – približno polovica prebivalstva – izraža pripravljenost za sodelovanje v medgeneracijskem prostovoljstvu, vendar manj kot 10 % teh motiviranih posameznikov dejansko sodeluje, kar kaže na izrazito strukturno neskladje med motivacijo in mobilizacijo (RESIL4CARE, 2023; Univerza v Novem mestu, 2024, 2025). Mednarodni podatki kažejo na precejšnje razlike v prostovoljstvu, ki jih zaznamujejo institucionalni in kulturni konteksti. V nordijskih državah, kjer so močne socialne države, prostovoljstvo dopolnjuje formalno oskrbo, ki jo zagotavljajo lokalne in verske organizacije. Nasprotno pa ima zahodna Evropa višje stopnje prostovoljstva (več kot 20 % odraslih), medtem ko imajo južne in postsocialistične države – vključno s Slovenijo – bistveno nižje stopnje (Ramovš et al., 2016). Glede na kritično pomanjkanje osebja v evropskem sektorju DO – zlasti v postsocialističnih kontekstih, kot je Slovenija, kjer se medgeneracijsko prostovoljstvo vse bolj razume kot nadomestilo za pomanjkanje strokovnega osebja v formalnih sistemih oskrbe – ta študija raziskuje presenetljivo protislovje: znatno vrzel med navedeno pripravljenostjo za prostovoljno delo in vztrajno nizkimi dejanskimi stopnjami udeležbe. Zato je eden od ciljev te študije tudi opredeliti temeljne ovire, da bi omogočili razvoj bolj vključujočih in učinkovitih strategij za mobilizacijo prostovoljcev v DO. Ključno vprašanje, ki ga raziskava naslavlja, je: kako lahko spodbudimo večjo vključenost vseh generacij v podporo starejšim ter kakšne oblike vključevanja so posameznim starostnim skupinam najbolj sprejemljive in dostopne.

Rezultati raziskave bodo prispevali k boljšemu razumevanju generacijskih razlik in skupnih točk pri pristopu k dolgotrajni oskrbi ter nudili dragocena izhodišča za oblikovanje ciljnih programov, politik in spodbud v slovenskem okolju. Na ta način raziskava DS4 neposredno odgovarja na pereče potrebe sodobne slovenske družbe in prispeva k iskanju trajnostnih rešitev za izzive starajoče se populacije.

2 METODE

Za namen raziskave smo uporabili tehniko spletnega anketiranja, ki je omogočila zbiranje kvantitativnih podatkov o interesih, pripravljenosti in preferencah različnih starostnih skupin glede vključevanja v podporne aktivnosti za starejše. Anketni vprašalniki so bili pripravljeni posebej za potrebe te raziskave in so vsebovali strukturirana vprašanja, ki so naslovila ključna področja zanimanja.

Vprašalniki so merili tri glavne dimenzije: pripravljenost za vključevanje v podporo starejšim, preference glede vrst vključevanja (prostovoljstvo, pripravništvo, zaposlitev, sobivanje) ter zaznane ovire in motivatorje za sodelovanje. Poleg kvantitativnih vprašanj z vnaprej določenimi odgovori so vprašalniki vključevali tudi nekaj odprtih vprašanj, ki so omogočila bolj poglobljen vpogled v individualne poglede in izkušnje anketirancev. Prilagojeni so bili trem ciljnim skupinam: mladim (dijakom in študentom, 16–24 let), srednji generaciji (35–59 let) in starejši generaciji (60 let in več).

Pred začetkom glavnega anketiranja smo vprašalnik testirali na manjši skupini posameznikov iz vsake ciljne skupine. Namen testiranja je bil preveriti razumljivost vprašanj, ustreznost terminologije in čas izpolnjevanja. Na podlagi povratnih informacij smo vprašalnik dodatno prilagodili, da bi zagotovili jasnost in enotno razumevanje vprašanj pri vseh anketirancih.

Pri oblikovanju vprašalnikov smo upoštevali posebnosti vsake skupine. Za mlade smo vprašanja usmerili v možnosti pridobivanja izkušenj, osebni razvoj ter sodelovanje v prostovoljskih in pripravniških aktivnostih. Pri srednji in starejši generaciji smo več pozornosti namenili vprašanjem o neformalnih oblikah pomoči ter možnostih za prostovoljsko delo, mentorstvo in podporo v skupnostnih programih.

Anketiranje je potekalo v mesecih maju in prvi teden juniju. Izvedli smo ga spletno. Mladim – dijakom različnih srednjih šol v Novem mestu in Ljubljani ter študentom različnih fakultet v Novem mestu in Ljubljani – smo vprašalnik predstavili prek QR kode in jih prosili za izpolnitev. Starejše anketirance smo pridobili s pomočjo različnih združenj upokoјencev, srebrne katedre/univerze za tretje življenjsko obdobje, kjer smo jim predstavili namen raziskave in jih povabili k sodelovanju. Srednjo generacijo smo v raziskavo vključili s pomočjo metode snežne kepe, pri čemer smo obstoječe anketirance prosili, da k sodelovanju povabijo še druge osebe iz svoje socialne mreže.

V raziskavo je bilo skupno vključenih 100 anketirancev, od tega 40 mladih, 30 predstavnikov srednje generacije in 30 predstavnikov starejše generacije. Namen vzorčenja je bil zagotoviti čim večjo raznolikost glede na spol, izobrazbo in geografsko poreklo, zato smo pri pridobivanju anketirancev uporabili namensko in snežno vzorčenje.

Pri izvajanju anketiranja smo dosledno spoštovali vsa etična načela raziskovanja. Anketiranci so bili seznanjeni z namenom raziskave, zagotovljena jim je bila prostovoljnost sodelovanja, pravica do prekinitve sodelovanja kadarkoli ter popolna anonimnost pri obdelavi in interpretaciji podatkov.

Rezultati anketiranja so omogočili identifikacijo ključnih vzorcev v pripravljenosti za vključevanje v podporne aktivnosti za starejše ter prepoznavanje specifičnih motivatorjev in ovir, ki vplivajo na odločitve posameznikov za sodelovanje. Ti izsledki predstavljajo pomembno osnovo za oblikovanje učinkovitih ukrepov, programov in politik za krepitev medgeneracijskega sodelovanja v Sloveniji.

3 REZULTATI

V raziskavi so sodelovali pretežno ženske (55 %) in moški (40 %), s povprečno starostjo 34 let (razpon od 18 do 70 let), pri čemer je imela večina sodelujočih zaključeno srednješolsko (45 %) ali visokošolsko izobrazbo (40 %). Največ sodelujočih je bilo upokoјencev (34 %), sledijo zaposlenih (33 %), študenti (17 %), dijaki (16 %). Večina anketirancev (32 %) nima izkušnje s pomočjo starejšim (tabela 1).

Tabela 1: Značilnosti vzorca (N = 100)

Spremenljivka	Kategorija	Frekvenca	Delež (%)
Spol	Moški	40	40 %
	Ženska	55	55 %
	Ne opredeljujem se binarno	3	3 %
	Ne želim odgovoriti	2	2 %
Starost	Povprečna starost	34 let (16–73)	
Izobrazba	Srednja šola	45	45 %
	Visokošolska izobrazba	40	40 %
	Višješolska izobrazba	10	10 %
	Osnovna šola	5	5 %
Status	Zaposlen/a	33	33 %
	Študent/ka	17	17 %
	Upokojen/a	34	34 %
	Dijak/inja	16	16 %
Sodelovanje pri pomoči starejšim	Da	32	32 %
	Ne	68	68 %

Rezultati v tabeli 2 kažejo, da je splošni interes anketirancev za vključevanje v prostovoljstvo oziroma pomoč starejšim razmeroma visok. Povprečna ocena zanimanja za sodelovanje pri pomoči starejšim je znašala 4,2, kar pomeni, da se večina vprašanih strinja s trditvijo o svojem interesu za vključevanje. Še višje ocene sta dosegli trditvi o pomembnosti vključevanja mladih (4,5) in pomembnosti vključevanja odraslih (4,6), kar nakazuje na široko soglasje med sodelujočimi o pomenu medgeneracijske solidarnosti. Povprečna ocena osebne koristnosti izkušnje sodelovanja pri pomoči starejšim je bila 4,1, kar kaže, da anketiranci prepoznavajo osebne koristi, ki jih prinaša prostovoljsko delo s starejšimi. Skupaj ti rezultati kažejo, da anketiranci izražajo pozitiven odnos tako do sodelovanja v pomoči starejšim kot tudi do širšega družbenega pomena teh aktivnosti.

Tabela 2: Interes za vključevanje

Trditev	Povprečna ocena SD	
Zanimanje za sodelovanje	4,2	0,50
Pomembnost vključevanja mladih	4,5	0,71
Pomembnost vključevanja odraslih	4,6	0,66
Osebna koristna izkušnja	4,1	0,70

* Lestvica strinjanja: 1 – sploh ne drži ... 5 – popolnoma drži

Rezultati raziskave kažejo, da so anketiranci najbolj pripravljeni na občasno sodelovanje pri pomoči starejšim, saj je ta možnost dosegla najvišjo povprečno oceno 4,3. Prav tako je visoka pripravljenost za sodelovanje pri posebnih dogodkih (npr. ob priložnostnih akcijah), kjer je povprečna ocena 4,0. Manj izrazita je bila pripravljenost za redno sodelovanje (npr. tedensko), ki je dosegla povprečno oceno 3,8, kar kaže na zmerno pripravljenost za dolgotrajnejše in bolj zavezujoče oblike pomoči. Najnižjo povprečno oceno je imela pripravljenost za zaposlitev na področju oskrbe starejših, ki je znašala 3,2, kar kaže, da anketiranci pomoč starejšim večinoma dojemajo kot prostovoljno dejavnost in ne kot poklicno izbiro. Ti rezultati nakazujejo, da je med sodelujočimi največji potencial za

vključevanje v fleksibilne in manj intenzivne oblike prostovoljskega dela, medtem ko je interes za dolgoročne ali profesionalne oblike dela nižji (tabela 3).

Tabela 3: Pripravljenost na vključevanje

Trditve	Povprečna ocena SD	
Redno sodelovanje	3,8	0,44
Občasno sodelovanje	4,3	0,39
Posebni dogodki	4,0	0,61
Zaposlitev v oskrbi	3,2	0,54

* Lestvica strinjanja: 1 – sploh ne drži ... 5 – popolnoma drži

Rezultati kažejo, da je prostovoljstvo daleč najbolj zaželena oblika vključevanja v pomoč starejšim, saj ga je izbralo 50 % anketirancev. Na drugem mestu sta enakovredno pripravništvo in zaposlitev, vsako z 20 % deležem, kar kaže, da del vprašanih vidi sodelovanje pri pomoči starejšim tudi kot priložnost za strokovno usposabljanje ali poklicno pot. Manj zanimanja je bilo izraženega za sobivanje s starejšimi osebami (5 %) in druge oblike sodelovanja (5 %), kar nakazuje, da so bolj intenzivne in dolgotrajne oblike povezovanja s starejšimi manj privlačne za večino sodelujočih. Ti rezultati potrjujejo, da večina anketirancev želi sodelovati na prostovoljni osnovi, pri čemer si del prizadeva tudi za oblikovanje poklicnih priložnosti v okviru nege in podpore starejšim (tabela 4).

Tabela 4: Preference sodelovanja

Najbolj zaželena oblika	Odgovor	Frekvenca	Delež
	Prostovoljstvo	50	50 %
	Pripravništvo	20	20 %
	Zaposlitev	20	20 %
	Sobivanje	5	5 %
	Drugo	5	5 %

* Lestvica strinjanja: 1 – sploh ne drži ... 5 – popolnoma drži

Rezultati v tabeli 5 kažejo, da se anketiranci v precejšnji meri zanimajo za redno, vendar prilagodljivo sodelovanje pri pomoči starejšim. Največ anketirancev (30 %) bi se želelo vključiti enkrat tedensko, kar kaže na visoko pripravljenost za stalno in strukturirano prostovoljsko dejavnost. 25 % sodelujočih bi se raje vključilo enkrat na dva tedna, prav tako 25 % pa občasno, kar pomeni po potrebi ali ob posebnih priložnostih. 20 % anketirancev bi se odločilo za sodelovanje enkrat mesečno. Ti podatki nakazujejo, da obstaja velik interes za pogostejše oblike prostovoljnega sodelovanja (tedensko ali dvotedensko), a hkrati precejšen delež anketirancev išče tudi bolj fleksibilne, manj intenzivne možnosti vključevanja.

Tabela 5: Pogostost sodelovanja

Odgovori	Frekvenca Delež	
Enkrat tedensko	30	30 %
Enkrat na dva tedna	25	25 %
Enkrat mesečno	20	20 %
Občasno	25	25 %

Rezultati kažejo, da anketiranci najbolj izražajo zanimanje za pomoč starejšim pri uporabi digitalnih tehnologij, saj je ta oblika pomoči dosegla najvišjo povprečno oceno 4,4. Visoko so ocenjene tudi aktivnosti, povezane s pomočjo pri opravkih (4,2), kot so spremstvo pri zdravniku ali pomoč pri nakupovanju, ter družabništvo (4,1), kar kaže na pripravljenost za osebne in socialne stike s starejšimi. Prostočasne aktivnosti (npr. organizacija delavnic, športnih in kulturnih dogodkov) so bile prav tako dobro ocenjene (4,0), kar potrjuje zanimanje za organizirano preživljanje prostega časa s starejšimi. Manj zanimanja je bilo izraženega za telefonske klice (3,8) in še manj za pomoč pri osebni negi (3,0), kar nakazuje, da so anketiranci bolj naklonjeni socialno-aktivnim oblikam pomoči kot pa neposredni fizični negi. Ti rezultati kažejo, da bi se programi prostovoljske pomoči starejšim morali osredotočiti predvsem na področja socialne podpore, prostočasnih aktivnosti in digitalne pismenosti (tabela 6).

Tabela 6: Oblike pomoči

Aktivnost	Povprečna ocena SD	
Družabništvo	4,1	0,33
Telefonski klici	3,8	0,39
Prostočasne aktivnosti	4,0	0,42
Pomoč pri opravkih	4,2	0,44
Pomoč pri osebni negi	3,0	0,49
Digitalne tehnologije	4,4	0,39

* Lestvica strinjanja: 1 – sploh ne drži ... 5 – popolnoma drži

Na odprto vprašanje, kako konkretno bi želeli sodelovati pri pomoči starejšim, so anketiranci najpogosteje izrazili željo po opravljanju družabništva, pri čemer so se pokazale tudi starostno pogojene preference glede dodatnih oblik vključevanja:

- Mladi prostovoljci (dijaki, študenti) poleg družabništva preferirajo tudi izvajanje telesnih aktivnosti, kot so razgibavanje, lahke vaje, ples in sprehodi. Prav tako izražajo pripravljenost za pomoč pri tehnološki podpori, denimo pri uporabi pametnih telefonov ali video klicev, ter pri sodelovanju v skupinskih dejavnostih, kot so ustvarjalne delavnice, igre in bralne urice.
- Prostovoljci srednje generacije (zaposleni, starši) ob družabništvu prednostno izražajo zanimanje za sodelovanje pri organizaciji dogodkov, logistični podpori, spremljanju uporabnikov na izlete in pri aktivnostih, kjer lahko uporabijo svoja praktična znanja in veščine (npr. kulinarika, vrtnarjenje, ročna dela).
- Starejši prostovoljci (upokojenci) poleg družabništva predvsem preferirajo mirnejše oblike druženja, kot so pogovori, skupno petje, pripovedovanje zgodb, branje ter sodelovanje pri ročnih in ustvarjalnih delih. Njihova bližina v življenjskih izkušnjah omogoča hitro vzpostavitev odnosa z uporabniki, pri čemer pogosto delujejo kot čustvena opora in povezovalni člen med generacijami.

Rezultati tabele 7 kažejo, da bi največ anketirancev (40 %) najraje pomagalo mlajšim starejšim v starostni skupini 65–75 let. Po drugi strani se je 30 % anketirancev odločilo za pomoč starejšim nad 75 let, enak delež (30 %) pa je navedel, da jim starostna skupina ni pomembna. To nakazuje, da večina sodelujočih zaznava manjše starostne razlike med prejemniki pomoči kot pomemben dejavnik, vendar je nekoliko več zanimanja za sodelovanje z mlajšimi starejšimi, ki so lahko v povprečju bolj samostojni in aktivni.

Tabela 7: Starostno obdobje pomoči

	Frekvenca	Delež
Mlajši starejši (65–75 let)	40	40 %
Starejši nad 75 let	30	30 %
Ni pomembno	30	30 %

Rezultati tabele 8 kažejo, da večina anketirancev (40 %) meni, da bi morala pomoč pri vključevanju v aktivnosti za starejše organizirati država oziroma lokalne skupnosti. 25 % anketirancev se zavzema za vlogo nevladnih organizacij, medtem ko 20 % podpira šole in univerze kot organizatorje sodelovanja. 10 % vprašanih meni, da bi morali organizacijo prevzeti domovi za starejše občane, najmanj pa so kot organizatorje videli zasebne organizacije (5 %). Ti rezultati kažejo, da anketiranci pričakujejo predvsem sistemsko, javno organizirano podporo in manj zasebno pobudo, kar poudarja pomen sodelovanja med državo, občinami, izobraževalnimi ustanovami in civilno družbo pri razvijanju prostovoljskih programov za pomoč starejšim.

Tabela 8: Organizator sodelovanja

Organizacija	Frekvenca	Delež
Država/lokalne skupnosti	40	40 %
Nevladne organizacije	25	25 %
Šole in univerze	20	20 %
Domovi za starejše občane	10	10 %
Zasebne organizacije	5	5 %

Na podlagi predhodnih delovnih sklopov, kjer smo izvedli analize literature in rezultatov fokusnih, in še dodatnih izvedb fokusnih skupin smo oblikovali nabor ovir, razvrščenih v tri ravni. Tabela 9 povzema osemnajst ključnih ovir za prostovoljstvo v DO. Na makro ravni prevladujejo sistemske ovire: pomanjkanje družbenega in medijskega priznanja, nejasna vključenost prostovoljcev v nacionalne politike in financiranje, infrastrukturne pomanjkljivosti ter pravna negotovost glede odgovornosti.

Na mezo ravni izstopajo institucionalne omejitve: neustrezne formalne strategije za usposabljanje in nadzor prostovoljcev, nejasne opredelitve njihovih vlog ter pomanjkljiva koordinacija in komunikacija med organizacijami in agencijami.

Na mikro ravni prevladujejo osebne ovire, kot so negotovost glede lastnih kompetenc, strah pred napakami, čustvena obremenjenost pri negi dementnih ali paliativnih bolnikov ter praktične omejitve—pomanjkanje časa, zdravstvene omejitve in dvomi o osebnih koristih. Prav tako so številni prostovoljci izpostavili nejasnost, kje in kako se lahko vključijo, kar dodatno zmanjšuje njihovo udejstvovanje.

Pomembna ugotovitev je, da so ocene sistemskih ovir daleč najvišje, kar kaže, da je za povečanje medgeneracijskega prostovoljstva v DO oskrbi ključno nasloviti predvsem makro-ravninske izzive: brez ustrezne politike, zakonodaje in družbene podpore se tudi najbolj motivirani posamezniki težko vključijo v prostovoljsko delo.

Tabela 9: Ocene pomembnosti ovir za vključevanje v prostovoljsko delo na področju dolgotrajne oskrbe

Ovire sodelovanja	Povprečna ocena	SD
Makro (sistemska) raven	4,31	0,51
1. Pomanjkanje družbene in medijske prepoznavnosti	4,52	0,47
2. Pomanjkanje sistemske podpore: Prostovoljci so izključeni iz politike dolgotrajne oskrbe, njihova vloga ni jasna, ni sistema priznavanja kompetenc in financiranja,	4,39	0,47
3. Logistične in infrastrukturne ovire	4,22	0,57
4. Pravna negotovost in tveganja odgovornosti za prostovoljce	4,11	0,54
Mezo (institucionalna) raven	4,05	0,44
5. Odsotnost formalnih strategij za zaposlovanje, usposabljanje in vključevanje prostovoljcev	4,19	0,40
6. Dvoumne opredelitve vlog prostovoljcev, ki ovirajo sodelovanje s strokovnim osebjem	4,02	0,49
7. Neustrezno uvajanje, nadzor, povratne informacije in ocenjevanje	4,28	0,57
8. Slabo organizacijsko usklajevanje in komuniciranje	4,11	0,52
9. Pomanjkanje usklajevanja med ustanovami za dolgotrajno oskrbo in prostovoljnimi agencijami	3,63	0,49
10. Institucionalni skepticizem do vključevanja prostovoljcev v skrbstvene vloge	4,08	0,77
Mikro (individualna) raven	3,34	0,40

11. Nejasnost vloge, nizka samozavest in preobremenjenost zaradi akademskih/poklicnih zahtev	3,59	0,49
12. Zaznano pomanjkanje priznanja v hierarhičnih okoljih oskrbe	3,62	0,42
13. Nizka samoučinkovitost zaradi neizkušenosti in zahtev na področju demence in paliativne oskrbe	3,49	0,49
14. Skrb za čustveno breme (npr, tesnoba zaradi smrti pri oskrbi ob koncu življenja)	3,22	0,46
15. Pomanjkanje ozaveščenosti o razpoložljivih priložnostih za prostovoljstvo	3,21	0,45
16. Omejitve, povezane z zdravjem, in rutina družinske oskrbe	3,25	0,40
17. Pomanjkanje časa zaradi šolskih ali delovnih obveznosti	3,69	0,44
18. Nezainteresiranost zaradi nejasne osebne koristi	2,67	0,41

*Lestvica pomembnosti: 1-sploh ne pomembno; 5- zelo pomembno

Rezultati kažejo, da je najmočnejši motivator za vključevanje v pomoč starejšim občutek, da pomagajo drugim, saj je dosegel najvišjo povprečno oceno 4,6. Pomemben dejavnik je tudi pridobivanje izkušenj za kariero (4,2) ter širjenje socialnih stikov (4,1), kar kaže, da prostovoljci v prostovoljnem delu vidijo tako osebne kot poklicne koristi. Podpora izobraževalnih ustanov in delodajalcev je bila ocenjena s 4,0, kar kaže, da institucionalna podpora prav tako pomembno vpliva na pripravljenost za vključevanje. Finančna nagrada je bila nekoliko nižje ocenjena (3,9), kar pomeni, da materialne koristi niso glavni, temveč le dodatni motivator za prostovoljsko delo. Ti rezultati kažejo, da bi morali programi za spodbujanje prostovoljstva v ospredje postavljati pomen altruistične pomoči, osebnega razvoja ter povezovanja med ljudmi, ob hkratni podpori s strani institucij (tabela 10).

Tabela 10: Motivatorji za sodelovanje

Motivator	Povprečna ocena SD	
Občutek pomoči	4,6	0,45
Izkušnje za kariero	4,2	0,52
Širjenje socialnih stikov	4,1	0,37
Finančna nagrada	3,9	0,39
Podpora institucij	4,0	0,42

*Lestvica strinjanja: 1 – sploh ne drži ... 5 – popolnoma drži

Tabela 11 kaže, da je med predlogi za spodbujanje prostovoljnega dela najvišjo podporo prejel predlog za vzpostavitev medgeneracijskih centrov, saj je dosegel povprečno oceno 4,5. Sledi predlog o uvedbi prostovoljskega dodatka (4,3), kar kaže na pomembnost simboličnega finančnega priznanja prostovoljcem. Predlog za vzpostavitev časovne banke (sistem, kjer prostovoljci zbirajo ure dela) je bil prav tako visoko ocenjen (4,2), kar kaže na zanimanje za oblike prostovoljstva, ki vključujejo izmenjavo storitev. Davčna olajšava za prostovoljce je prejela nekoliko nižjo, a še vedno visoko oceno (4,1), kar nakazuje, da bi tudi tovrstne finančne spodbude lahko pozitivno vplivale na vključevanje. Ti rezultati kažejo, da bi bilo za učinkovito spodbujanje prostovoljstva smiselno razvijati kombinacijo ukrepov, ki združujejo prostorske, simbolne in finančne spodbude za prostovoljce.

Tabela 11: Predlogi za spodbujanje

Predlog	Povprečna ocena SD	
Časovna banka	4,2	0,44
Prostovoljski dodatek	4,3	0,49
Davčna olajšava	4,1	0,61
Medgeneracijski centri	4,5	0,52

*Lestvica strinjanja: 1 – sploh ne drži ... 5 – popolnoma drži

V okviru odprtih vprašanj so anketiranci opisali različne načine, kako bi želeli sodelovati pri pomoči starejšim. Najpogosteje so navedli obiskovanje starejših na domu in pomoč pri gospodinskih opravilih, organizacijo družabnih aktivnosti v domovih za starejše, nudenje spremstva pri obiskih zdravnika ali na sprehodih, učenje starejših uporabe pametnih telefonov in računalnikov ter telefoniranje starejšim za druženje in preverjanje njihovega počutja.

V dodatnih komentarjih so poudarili potrebo po boljši promociji prostovoljskih programov za pomoč starejšim ter poudarili pomen organizacije dodatnih usposabljanj za prostovoljce. Prav tako so opozorili na pomembnost zagotavljanja fleksibilnih oblik sodelovanja, ki bi bile prilagojene prostemu času prostovoljcev. Nekateri so delili tudi pozitivne osebne izkušnje pri pomoči starejšim, ki so jim prinesle občutek zadovoljstva in hvaležnosti. Obenem so izrazili mnenje, da bi moral biti sistem podpore starejšim boljše povezan med različnimi organizacijami za večjo učinkovitost in dostopnost pomoči.

Tabela 12 kaže, da so bile med posameznimi statusnimi skupinami (dijaki, študenti, zaposleni, upokojenci in drugi) prisotne manjše razlike v interesu za sodelovanje in pripravljenosti za redno sodelovanje pri pomoči starejšim. Dijaki so v povprečju izkazali interes za sodelovanje z oceno 4,0 in pripravljenost za redno sodelovanje 3,5, študentje so imeli najvišji interes (4,5) in relativno visoko pripravljenost (4,0), zaposleni so imeli interes 4,1 in pripravljenost 3,8, upokojenci nekoliko nižji interes (3,8) in najnižjo pripravljenost (3,2). Kljub tem razlikam rezultati statistične analize (npr. hi-kvadrat testa oziroma analize variance) kažejo, da razlike niso statistično značilne. To pomeni, da se interes za sodelovanje in pripravljenost za redno vključevanje pri pomoči starejšim med različnimi statusnimi skupinami ne razlikujeta pomembno in da lahko pričakujemo relativno enakomerno zavzetost ne glede na življenjsko obdobje ali trenutni status posameznika.

Tabela 12: Interes za sodelovanje in pripravljenost na redno sodelovanje glede na status

Status	Povprečna starost	Interes za sodelovanje (povprečje)	Pripravljenost za redno sodelovanje (povprečje)
Dijak/inja	18 let	4,0	3,5
Študent/ka	23 let	4,5	4,0
Zaposlen/a	42 let	4,1	3,8
Upokojen/a	70 let	3,8	3,2

*Lestvica strinjanja: 1 – sploh ne drži ... 5 – popolnoma drži

Tabela 13 kaže, da se je delež oseb, ki so že sodelovale pri pomoči starejšim, razlikoval glede na status anketirancev. Večina anketirancev (68 %) ne sodeluje pri pomoči, pri čemer je sodelovanje najpogostejše med upokojenci, medtem ko zaposleni, študenti in dijaki večinoma v tovrstne aktivnosti niso vključeni. Čeprav so opazne razlike med statusnimi skupinami, rezultati analize (Hi² test) kažejo, da te razlike niso statistično značilne. To pomeni, da razlike v predhodnih izkušnjah s pomočjo starejšim niso dovolj velike, da bi lahko zanesljivo sklepali na vzorce povezane s statusom anketirancev.

Tabela 13: Sodelovanje pri pomoči glede na status

Status	Skupaj DA (sodeluje pri pomoči) NE (ne sodeluje)		
Zaposlen/a	33	10	23
Študent/ka	17	5	12
Upokojen/a	34	13	21
Dijak/inja	16	4	12
Skupaj	100	32	68

Rezultati (tabela 14) kažejo, da je prostovoljstvo najpogostejša oblika vključevanja v pomoč starejšim pri vseh statusnih skupinah, čeprav se zanimanje med njimi razlikuje. Med dijaki je zanimanje enakomerno razporejeno med pripravništvom in zaposlitvijo, vendar prostovoljstvu še vedno daje prednost 3 % dijakov. Tudi med študenti je najbolj zaželena oblika prostovoljstvo, sledijo pripravništvo in zaposlitev, kar kaže na raznoliko motivacijo v tej skupini. Zaposleni izkazujejo največje zanimanje za prostovoljstvo, sledita zaposlitev in drugo. Upokojenci pa izrazito izstopajo po zanimanju za prostovoljstvo, pri čemer je opazno tudi zanimanje za sobivanje in druge oblike, medtem ko za pripravništvo seveda ni zanimanja.

Čeprav so razlike med skupinami očitne, rezultati kažejo, da prostovoljstvo ostaja pomembna in pogosto izbrana oblika vključevanja, še posebej med upokojenci. Po drugi strani pa je zanimanje za sobivanje in pripravništvo relativno nizko pri vseh skupinah razen upokojencev in dijakov, medtem ko je zanimanje za zaposlitev malce večje pri zaposlenih.

Tabela 14: Najbolj zaželena oblika vključevanja glede na status (%)

Status	Prostovoljstvo	Pripravništvo	Zaposlitev	Sobivanje	Drugo
Dijak/inja	3	6	4	1	2
Študent/ka	4	7	3	1	2
Zaposlen/a	15	3	8	2	5
Upokojen/a	16	0	3	8	7

V tabeli 15 predstavljamo ovire. Ker so bile obsežnejše, smo združili dijake in študente, saj smo ugotovili, da ni ključnih razlik med njimi. Tako tabela 16 kaže ovire med tremi skupinami. Medtem ko so bile ovire na makroravni visoko ocenjene v vseh statusih, so bile pri ovirah na mikroravni opazne pomembne razlike, pri čemer so jih upokojenci ocenili kot bistveno pomembnejše kot mlajši anketiranci. Več postavk na individualni ravni se je prav tako pomembno razlikovalo med skupinami, vključno z omejitvami na področju zdravja in oskrbe, zaznano samoučinkovitostjo in dvoumnostjo vloge. Zlasti pomanjkanje časa so kot kritično ocenili zaposleni, medtem ko so pomanjkanje zanimanja zaradi nejasne osebne koristi pomembno višje ocenili mlajši. Tudi pri ovirah na mezo ravni, kot je pomanjkanje usklajevanja med organizacijami za oskrbo in prostovoljnimi agencijami, so se pokazale pomembne razlike, pri čemer so jih kot bolj kritične zaznali zaposleni.

Tabela 15: Ocene pomembnosti ovir za vključevanje v prostovoljsko delo na področju dolgotrajne oskrbe glede na status

Ovire (stopnja pomembnosti)	Status			ANOVA p-vrednost
	Mladi	Zaposleni	Upokojenci	
Ocene pomembnosti dejavnikov prostovoljstva v dolgotrajni oskrbi				
Makro (sistemska) raven	4,28	4,31	4,35	0,880
1. Pomanjkanje družbene in medijske prepoznavnosti	4,52	4,57	4,46	0,183
2. Pomanjkanje sistemske podpore: Prostovoljci so izključeni iz politike dolgotrajne oskrbe, njihova vloga ni jasna, ni sistema priznavanja kompetenc in financiranja,	4,39	4,48	4,30	0,391
3. Logistične in infrastrukturne ovire	4,20	4,23	4,24	0,975
4. Pravna negotovost in tveganja odgovornosti za prostovoljce	4,05	4,16	4,13	0,677

Mezo (institucionalna) raven	3,78	4,14	4,30	0,019*
5. Odsotnost formalnih strategij za zaposlovanje, usposabljanje in vključevanje prostovoljcev	4,10	4,38	4,10	0,233
6. dvoumne opredelitve vlog prostovoljcev, ki ovirajo sodelovanje s strokovnim osebjem	3,98	4,16	3,93	0,061
7. Neustrezno uvajanje, nadzor, povratne informacije in ocenjevanje	4,30	4,31	3,23	0,309
8. Slabo organizacijsko usklajevanje in komuniciranje	3,99	4,16	4,19	0,081
9. Pomanjkanje usklajevanja med ustanovami za dolgotrajno oskrbo in prostovoljnimi agencijami	3,44	3,90	3,56	0,003**
10. Institucionalni skepticizem do vključevanja prostovoljcev v skrbstvene vloge	4,05	4,08	4,12	0,379
Mikro (individualna) raven	3,15	3,35	3,55	<0,001**
11. Nejasnost vloge, nizka samozavest in preobremenjenost zaradi akademskih/poklicnih zahtev	3,62	3,97	3,18	<0,001**
12. Zaznano pomanjkanje priznanja v hierarhičnih okoljih oskrbe	3,52	3,97	3,38	<0,001**
13. Nizka samoučinkovitost zaradi neizkušenosti in zahtev na področju demence in paliativne oskrbe	3,72	3,57	3,18	<0,001**
14. Skrb za čustveno breme (npr, tesnoba zaradi smrti pri oskrbi ob koncu življenja)	3,29	3,18	3,19	0,768
15. Pomanjkanje ozaveščenosti o razpoložljivih priložnostih za prostovoljstvo	3,24	3,18	3,23	0,457
16. Omejitve, povezane z zdravjem, in rutina družinske oskrbe	2,30	3,26	4,19	<0,001**
17. Pomanjkanje časa zaradi šolskih ali delovnih obveznosti	4,29	4,41	2,37	0,045*
18. Nezainteresiranost zaradi nejasne osebne koristi	3,21	2,38	2,44	0,008**

Lestvica pomembnosti: 1-sploh ne pomembno; 5 zelo pomembno; *Povprečna razlika je statistično značilna na ravni 0,05; * * Povprečna razlika je statistično značilna na ravni 0,01,

Tabela 16 kaže, da je občutek, da pomagajo drugim, najmočnejši motivator za vključevanje v pomoč starejšim pri vseh statusnih skupinah, Največji delež takšnega odgovora je bil zaznan pri upokojevcih (20 odgovorov) in zaposlenih (15 odgovorov), sledijo študenti (5) in dijaki (4).

Pridobivanje izkušenj za kariero je pričakovano najpomembnejši motivator pri študentih (7 odgovorov) in dijakih (6), kar odraža razvojno usmerjenost teh skupin. Zaposleni so to možnost navedli v 5 primerih, upokojevcji pa redkeje (1 odgovor).

Širjenje socialnih stikov je pomembno za zaposlene (6 odgovorov) in upokojevcje (6), nekoliko manj za študente (3) in dijake (3), kar kaže na željo po povezovanju z drugimi v vseh starostnih obdobjih.

Finančna nagrada je bila redko omenjena, nekoliko bolj med zaposlenimi (4) in upokojevcji (2), medtem ko jo mlajše skupine skoraj ne navajajo kot glavni motivator. Podporo institucij kot motivator navajajo predvsem upokojevcji (5), v manjšem številu pa tudi zaposleni (3) in dijaki (1).

Skupni rezultati tako kažejo, da so notranje vrednote, kot sta občutek prispevanja k skupnosti in želja po osebnem razvoju, glavni motivatorji za prostovoljsko delo, medtem ko materialne spodbude in institucionalna podpora niso ključnega pomena pri odločanju za sodelovanje.

Tabela 16: Največji motivator glede na status (%)

Status	Občutek, da pomaga	Izkušnje za kariero	Širjenje socialnih stikov	Finančna nagrada	Podpora institucij
Dijak/inja	4	6	3	2	1
Študent/ka	5	7	3	1	1

Zaposlen/a	15	5	6	4	3
Upokojen/a	20	1	6	2	5

Tabela 17 prikazuje, kako posamezne skupine – dijaki, študenti, zaposleni in upokojenci – ocenjujejo pomen različnih ukrepov za spodbujanje prostovoljstva. Študenti statistično značilno ($p = 0,001$) največjo vrednost pripisujejo finančnim priznanjem, certifikatom in promociji med mladimi, kar kaže na njihov interes za formalno priznanje in motivacijo. Zaposleni poudarjajo pomen časovne banke, sodelovanja z delodajalci in medgeneracijskih centrov, kar odraža povezovanje prostovoljstva z delovnim okoljem in skupnostjo. Upokojenci visoko ocenjujejo usposabljanja in časovno banko, kar nakazuje njihovo pripravljenost za prenos znanja in izmenjavo časa. Dijaki najbolj cenijo promocijo med mladimi in certifikate, kar kaže na vpliv vrstniškega zgleda in pomembnost priznanja.

Tabela 17: Predlogi za spodbujanje prostovoljnega dela glede na status (%)

Ukrep	Dijak/inja	Študent/ka	Zaposlen/a	Upokojen/a
Časovna banka	3	15	20	5
Finančno priznanje	4	18	25	4
Certifikat	4	20	18	3
Usposabljanja	3	15	15	5
Promocija med mladimi	5	25	10	2
Sodelovanje z delodajalci	2	10	20	3
Medgeneracijski centri	3	15	25	7
Davčne olajšave	2	8	18	6
Prepoznavnost zgodb	3	12	15	5
Nacionalni dan prostovoljstva	2	10	12	4

* $p = 0,001$

3 Sklepne ugotovitve

Rezultati raziskave kažejo, da je pripravljenost za vključevanje v podporne aktivnosti za starejše med anketiranimi na splošno visoka. Večina sodelujočih izraža pozitiven interes za prostovoljsko delo s starejšimi ter prepoznava pomembnost medgeneracijskega sodelovanja. Še posebej visoko je bilo ocenjeno zavedanje o pomembnosti vključevanja mladih in odraslih v podporo starejšim ter osebna koristnost takšnega sodelovanja.

Anketiranci so najbolj naklonjeni fleksibilnim in manj zavezujočim oblikam pomoči, kot sta občasno sodelovanje in sodelovanje ob posebnih dogodkih. Prostovoljstvo je bila najpogostejše izbrana oblika vključevanja v vseh statusnih skupinah, medtem ko sta zaposlitvena pot in sobivanje precej manj zaželeni.

Ocene sistemskih ovir so daleč najvišje, kar kaže, da je za povečanje medgeneracijskega prostovoljstva v DO oskrbi ključno nasloviti predvsem makro-ravninske izzive: brez ustrezne politike, zakonodaje in družbene podpore se tudi najbolj motivirani posamezniki težko vključijo v prostovoljsko delo. Upokojenci so ocenjevali mikro-ravninske ovire kot bistveno pomembnejše kot mlajši, pri čemer so se med skupinami statistično značilno razlikovale tudi ocene omejitev zaradi zdravja in oskrbe, zaznane

lastne učinkovitosti ter nejasnosti vloge prostovoljcev. Zaposleni so še posebej izpostavili pomanjkanje časa, medtem ko so mlajši anketiranci pomanjkanje motivacije zaradi nejasne osebne koristi označili za bolj kritično. Pomembne razlike so se pokazale tudi pri institucionalnih ovirah na mezo ravni, zlasti pri pomanjkljivem usklajevanju med DSO-ji in prostovoljnimi agencijami, ki so ga zaposleni dojemali kot posebej problematičnega. Te ugotovitve poudarjajo nujnost prilagojenih ukrepov na ravni posameznikov, organizacij in sistema, ki bodo naslavljali specifične potrebe vsake kohorte ter okrepili sodelovanje med institucijami in prostovoljci. Najbolj podprti predlogi za spodbujanje prostovoljnega dela vključujejo vzpostavitev medgeneracijskih centrov, uvedbo prostovoljskih dodatkov ter vzpostavitev časovne banke, kar kaže na podporo kombinaciji prostorskih, simboličnih in finančnih spodbud.

Analiza je pokazala, da različne ciljne skupine različno vrednotijo ukrepe za spodbujanje prostovoljstva v dolgotrajni oskrbi. Študenti statistično značilno najvišje ocenjujejo pomen finančnih priznanj, certifikatov in promocije med mladimi, kar kaže na njihov interes za formalno priznanje ter potrebo po dodatni motivaciji. Zaposleni največji pomen pripisujejo časovni banki, sodelovanju z delodajalci in vključevanju medgeneracijskih centrov, kar odraža povezovanje prostovoljstva z delovnim okoljem in lokalno skupnostjo.

Upokojenci kot ključna spodbude izpostavljajo usposabljanja in časovno banko, kar nakazuje njihovo pripravljenost za prenos znanja in medgeneracijsko solidarnost. Medtem dijaki najbolj cenijo promocijo prostovoljstva med mladimi in certifikate, kar poudarja pomen vrstniškega vpliva in simbolnega priznanja v zgodnjem obdobju vključevanja v prostovoljske aktivnosti.

Skupni rezultati nakazujejo, da obstaja pomemben potencial za razvoj prostovoljskega dela v DO starejših, vendar ga zavirajo predvsem sistemske in institucionalne ovire. Visoka izražena pripravljenost posameznikov za vključevanje v prostovoljske aktivnosti in pozitiven odnos do medgeneracijskega sodelovanja predstavljata močno podlago za razvoj ukrepov, ki bi ta potencial pretvorili v dejansko udeleževanje. Za učinkovito spodbujanje prostovoljstva v DO je nujno oblikovati **koherentno nacionalno politiko**, ki bo vključevala:

- pravno in organizacijsko podporo prostovoljstvu v sektorju dolgotrajne oskrbe,
- boljše usklajevanje med javnimi institucijami (npr. DSO-ji) in prostovoljskimi organizacijami,
- spodbude za institucije, ki vključujejo prostovoljce v delo s starejšimi.

Poleg makro sistemskih sprememb so potrebni tudi **ciljno usmerjeni ukrepi** na ravni posameznih skupin. Razlike v zaznani pomembnosti ovir in spodbud kažejo, da enotni pristop ne bo zadosten:

- **mladi** potrebujejo več promocije, možnosti za pridobitev certifikatov ter simbolno priznanje prispevka,
- **zaposlenim** je ključno omogočiti časovno fleksibilnost in prostovoljstvo povezati z delodajalci,
- **upokojence** je treba nagovarjati z možnostmi za usposabljanje in sodelovanje prek časovnih bank ali medgeneracijskih centrov.

Za vse ciljne skupine je ključno, da je prostovoljstvo vključujoče, fleksibilno in podprto s simbolnimi ter finančnimi spodbudami. Kljub potrebni fleksibilnosti pa je pomembno zagotoviti tudi določeno stopnjo zavezanosti prostovoljcev, saj prevelika fluktuacija negativno vpliva na kontinuiteto odnosov, kakovost dela ter občutek varnosti in zaupanja pri uporabnikih. Stabilna prisotnost prostovoljcev je namreč ključna za vzpostavljane trajnejših povezav in učinkovito izvajanje prostovoljskih aktivnosti.

Predlogi, kot so uvedba časovne banke, prostovoljskih dodatkov in medgeneracijskih centrov, imajo široko podporo in ponujajo konkretne smeri za ukrepanje. Na podlagi teh ugotovitev priporočamo, da se prostovoljstvo v dolgotrajni oskrbi vključi v nacionalne in lokalne strateške dokumente kot strukturiran in sistemsko podprt prispevek k oskrbi starejših ter krepitvi medgeneracijske solidarnosti.

Literatura

Ramovš, J., Rant, M., in Lipar, T. (2016) Kakovost na starost, *Revija za gerontologijo in medgeneracijsko sožitje*, 19(4): 3–24, <https://www.inst-antonatrstenjaka.si/slike/1633-1.pdf>.

RESIL4CARE Consortium (2023) *RESIL4CARE Adoption and Implementation in Organizations: Literature Review*, ISSRA, IAT, FRODIZO, I4D, IVASS and LAS NAVES, <https://resil4care.eu/training/>.

Priloga

Vprašalnik za raziskavo pripravljenosti za vključevanje v podporo starejšim

Spoštovani in spoštovane,

na vas se obračamo s prošnjo za sodelovanje v raziskavi o pripravljenosti za vključevanje v različne oblike pomoči starejšim, tako v formalni kot tudi v neformalni obliki, Vaše izkušnje, stališča in predlogi so za nas ključnega pomena, saj boste s svojimi odgovori in odgovori pomagali bolje razumeti, kakšne oblike sodelovanja so vam blizu, kaj vas pri tem motivira in kakšne ovire zaznavate,

Raziskava poteka v okviru CRP-projekta »Ocena primerljivosti Slovenije s sosednjimi državami pri zagotavljanju formalnih in neformalnih oblik pomoči za oskrbo starejših« (V5-24070), ki ga financirata Ministrstvo za solidarno prihodnost in Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost RS, Cilj projekta je zbrati vpogleda, ki bodo prispevali k pripravi priporočil za izboljšanje dostopnosti, učinkovitosti in kakovosti pomoči starejšim v Sloveniji,

Izpolnjevanje ankete vam bo vzelo približno 10 minut, Ni pravih ali napačnih odgovorov, Sodelovanje v anketi je prostovoljno in anonimno, Z izpolnitvijo spletnega vprašalnika soglašate, da se vaši odgovori uporabijo za raziskovalne namene in vključijo v odprto bazo podatkov, pri čemer vaša identiteta ne bo razkrita,

Prosimo vas, da natančno preberete navodila pri vsakem vprašanju in odgovorite oziroma odgovorite iskreno,

Za vaše sodelovanje se vam že vnaprej iskreno zahvaljujemo,

člani in članice projektne skupine

1, Osnovni podatki

1.1. Spol:

- A. Moški
- B. Ženska
- C. Ne opredeljujem se binarno
- D. Drugo: _____

1.2. Starost: _____ let

1.3. Najvišja dosežena stopnja izobrazbe:

- A. Osnovna šola
- B. Srednja šola
- C. Višješolska izobrazba
- D. Visokošolska izobrazba (univerzitetna, magistrska, doktorska)

1.4. Status:

- A. Dijak/inja
- B. Študent/ka
- C. Zaposlen/a
- D. Upokojen/a
- E. Drugo: _____

1.5. Ali ste že kdaj sodelovali pri pomoči starejšim?

- A. Da
- B. Ne

2. Interes za vključevanje

Prosimo, ocenite, v kolikšni meri se strinjate z naslednjimi trditvami,

(1 – sploh ne drži, 2 – ne drži, 3 – niti drži niti ne drži, 4 – drži, 5 – popolnoma drži)

- 2.1. Zanimam se za sodelovanje pri pomoči starejšim,
- 2.2. Menim, da je pomembno, da se mladi vključujejo v podporo starejšim,
- 2.3. Menim, da je pomembno, da se odrasli vključujejo v podporo starejšim,
- 2.4. Vidim sodelovanje pri pomoči starejšim kot osebno koristno izkušnjo,

3. Pripravljenost za vključevanje

Prosimo, ocenite, v kolikšni meri se strinjate z naslednjimi trditvami,

(1 – sploh ne drži, 2 – ne drži, 3 – niti drži niti ne drži, 4 – drži, 5 – popolnoma drži)

- 3.1. Pripravljen/a sem redno sodelovati pri pomoči starejšim (tedensko),
- 3.2. Pripravljen/a sem občasno sodelovati pri pomoči starejšim (mesečno),
- 3.3. Pripravljen/a sem sodelovati le izjemoma (npr, ob posebnih dogodkih),
- 3.4. Pripravljen/a sem se zaposliti na področju oskrbe starejših,

4. Preference glede oblik vključevanja

4.1. Kakšno obliko sodelovanja bi najraje izbrali?

- A. Prostovoljstvo
- B. Pripravništvo
- C. Zaposlitev

D. Sobivanje s starejšo osebo

E. Drugo: _____

4.2. Kako konkretno bi želeli sodelovati pri pomoči starejšim? (napišite v nekaj stavkih)

4.3. Kako pogosto bi želeli sodelovati pri pomoči starejšim?

A. Enkrat tedensko

B. Enkrat na dva tedna

C. Enkrat mesečno

D. Občasno (po potrebi)

E. Drugo: _____

4.4. Ocenite stopnjo vašega zanimanja za sodelovanje v naslednjih oblikah pomoči starejšim,

(1 – sploh me ne zanima, 2 – me ne zanima, 3 – me niti zanima niti ne zanima, 4 – me zanima, 5 – me zelo zanima)

4.4. Sodelovanje pri družabništvu in vodenju pogovorov s starejšimi

4.4.1 Redni telefonski klici starejšim

4.4.2 Organizacija in izvedba prostočasnih aktivnosti za starejše

4.4.3 Pomoč pri vsakodnevni opravi (npr, nakupovanje, spremstvo pri zdravniku ali po opravkih)

4.4.2. Pomoč pri osebni negi starejših oseb

4.4.3. Pomoč pri uporabi digitalnih tehnologij (učenje uporabe računalnika, pametnega telefona ipd,)

4.5. Katero starostno obdobje starejših bi vas najbolj zanimalo za pomoč?

A. Mlajši starejši (65–75 let)

B. Starejši nad 75 let

C. Ni pomembno

4.6. Kdo bi po vašem mnenju moral organizirati sodelovanje pri pomoči starejšim?

A. Šole in univerze

B. Država oziroma lokalne skupnosti

C. Nevladne organizacije

D. Domovi za starejše občane

E. Zasebne organizacije in podjetja

F. Drugo: _____

5. Ovire in motivatorji

5.1. Kako pomemben so za vas spodaj navedene ovire pri vključevanju v prostovoljno delo v dolgotrajni oskrbi?

(1 – zelo nepomembno, 2 – nepomembno, 3 – nevtrarno/ne vem, 4 – pomembno, 5 – zelo pomembno)

Makro (sistemska) raven

1. Pomanjkanje družbene in medijske prepoznavnosti

2. Pomanjkanje sistemske podpore: Prostovoljci so izključeni iz politike dolgotrajne oskrbe, njihova vloga ni jasna, ni sistema priznavanja kompetenc in financiranja.

3. Logistične in infrastrukturne ovire

4. Pravna negotovost in tveganja odgovornosti za prostovoljce

Mezo (institucionalna) raven

5. Odsotnost formalnih strategij za zaposlovanje, usposabljanje in vključevanje prostovoljcev
6. dvoumne opredelitve vlog prostovoljcev, ki ovirajo sodelovanje s strokovnim osebjem
7. Neustrezno uvajanje, nadzor, povratne informacije in ocenjevanje
8. Slabo organizacijsko usklajevanje in komuniciranje
9. Pomanjkanje usklajevanja med ustanovami za dolgotrajno oskrbo in prostovoljnimi agencijami
10. Institucionalni skepticizem do vključevanja prostovoljcev v skrbstvene vloge
- Mikro (individualna) raven
11. Nejasnost vloge, nizka samozavest in preobremenjenost zaradi akademskih/poklicnih zahtev
12. Zaznano pomanjkanje priznanja v hierarhičnih okoljih oskrbe
13. Nizka samoučinkovitost zaradi nezkušenosti in zahtev na področju demence in paliativne oskrbe
14. Skrb za čustveno breme (npr. tesnoba zaradi smrti pri oskrbi ob koncu življenja)
15. Pomanjkanje ozaveščenosti o razpoložljivih priložnostih za prostovoljstvo
16. Omejitve, povezane z zdravjem, in rutina družinske oskrbe
17. Pomanjkanje časa zaradi šolskih ali delovnih obveznosti
18. Nezainteresiranost zaradi nejasne osebne koristi

5.2. V kolikšni meri bi vas naslednji dejavniki motivirali za sodelovanje?

(1 – sploh ne motivira, 2 – malo motivira, 3 – srednje, 4 – precej motivira, 5 – zelo motivira)

- 5.2.1. Občutek, da pomagam drugim
- 5.2.2. Pridobivanje izkušenj za nadaljnjo kariero
- 5.2.3. Širjenje socialnih stikov
- 5.2.4. Finančna nagrada ali druga oblika priznanja
- 5.2.5. Podpora izobraževalnih ustanov ali delodajalcev

5.3. Ocenite strinjanje z naslednjimi predlogi za spodbujanje prostovoljskega dela.

(1 – sploh se ne strinjam, 2 – se ne strinjam, 3 – niti se strinjam niti ne strinjam, 4 – se strinjam, 5 – popolnoma se strinjam)

- 5.3.1. Vzpostavitev kreditnega sistema ("časovna banka"),
- 5.3.2. Finančno priznanje za prostovoljce,
- 5.3.3. Formalno priznanje izkušenj s podeljevanjem certifikatov,
- 5.3.4. Organizacija usposabljanj in delavnic za prostovoljce,
- 5.3.5. Promocija prostovoljstva med mladimi,
- 5.3.6. Sodelovanje z delodajalci za fleksibilne pogoje dela,
- 5.3.7. Vzpostavitev medgeneracijskih centrov v lokalnih skupnostih,
- 5.3.8. Davčne olajšave za prostovoljce,
- 5.3.9. Večja prepoznavnost uspešnih zgodb prostovoljcev,
- 5.3.10. Uvedba nacionalnega dneva prostovoljstva,

6, Dodatni komentarji

Če imate kakršen koli komentar, predlog ali izkušnjo, ki bi jo želeli deliti v povezavi s pomočjo starejšim, prosimo, da ga zapišete tukaj:

Najlepša hvala za vaš čas in sodelovanje pri raziskavi!